

kezdettel. A filmek között öt magyar, két francia, egy angol, egy dán és egy szovjet film szerepelt. A külföldi filmeket magyar hangbemondással mutattuk be.

Az első napi program a *Nagykorúság* című filmmel kezdődött, amelynek tanúsága szerint az életet a Földön súlyos veszélyek fenyegetik. Láthattuk a földi környezetet pusztító ártalmakat és a tudomány nyújtotta lehetőségeket, melyek segítségével helyreállíthatjuk az élet lényegét jelentő körforgást, s megvédhetjük otthonunkat, a Földet. *A halál melléktermék* című dán film általános képet adott Dánia környezetszennyezési gondjairól, a víz, a levegő és a talaj szennyezettségének okairól, valamint a helyzet javítása érdekében tett intézkedésekről és azok eredményeiről. Hazai problémával foglalkozott az *Aero-test – levegőszennyeződés mérése repülőgéppel* című film. Az atmoszféra egyelőre még növekvő szennyezettsége komoly gondot okoz. A repülőgéppel végzett levegővizsgálatok megalapozzák a szennyeződés csökkentésére vonatkozó intézkedéseket, melyek eredményeképpen városaink felett ritkulni fog a „levegőtenger iszapja”. *A Chambord-i rezervátum újjászületése* című francia film a felbomló természeti egyensúly helyreállítására mutatott be nagyszerű példát. A *Veszélyes érték* című riportfilm újból magyarországi problémát vetett fel a szennyvíziszap tárolásával és kezelésével kapcsolatban. Megismerhettük azokat a módokat, melyekkel a szennyvíziszap elhelyezésén túlmenően hasznosítására is törekednek a szakemberek.

A második napi vetítésen a *Környezetvédelem* című szovjet filmet láttuk először, amely címén túllépve a természet védelmével is foglalkozott. Feltárta a környezetszennyeződés okait, a hidroszféra, a földkéreg és a légkör védelmére hozott intézkedéseket, valamint az ember–város problémát és annak megoldását. *A Balaton védelmében* – e film legfontosabb idegenforgalmi és üdülőterületünk szennyezettségét és a tavat fenyegető további veszélyeket, a megelőzést és megszüntetést irányzó tudományos kutatómunka egyes részleteit mutatta be, melyek eredményeképp – reméljük – ismét tiszta lesz a „magyar tenger”.

Jelentős környezetvédelmi eredményekről tanúskodott a *Londoni köd* című angol film. Általa figyelemmel kísérhettük a sok tragédiát és gondot okozó londoni szmog megszüntetésének folyamatát. A szigorú kormányintézkedések és azok feltétel nélküli betartása révén London levegője ismét tiszta.

Mindannyiunkat érintő problémát tárt fel a *Környezetvédelem a közlekedésben* című alkotás. Az emberi egészséget veszélyeztető és károsító levegőszennyeződés jelentős része autóink kipufogó csővéből kerül az atmoszférába. A filmből megtudhattuk, hogy mi mindent tehetünk és kell tennünk annak érdekében, hogy tisztább levegőt szívhassunk. A bemutató a *Szeméthulladék kezelése és tárolása* címet viselő francia filmmel zárult. A Poclairn gépcsalád több tagját

ismerhettük meg. Ezek kiválóan alkalmasak az ipari, városi és háztartási szeméthulladék tárolására, ill. elszállítására.

A szervezők eleve remélték, hogy a téma jelentős érdeklődésre tart majd számot, s így munkájuk nem lesz eredménytelen. A tárgy közérdekűségét és aktualitását mutatta, hogy a két nap alatt összesen 260-an látták a bemutatott filmeket. Nagy érdeklődést tanúsítottak a középiskolai tanárok és diákok, akiknek nem kis gondot okoz az új tantárgy – a környezetvédelem – oktatása–tanulása.

A bemutatóból ismételt az az következtetést vonhattuk le, hogy számottevő igény nyilvánul meg a sokakat érintő problémákkal vagy azok megoldásával kapcsolatos filminformációk iránt. Az OMK *Műszaki Film Tájékoztató Központjának* munkatársai e szolgáltatás szükségességének újabb bizonyítékát látva, már a következő filmbemutató programját állítják össze.

Pollini Rita

Állandó és változó adatok az Országos Műszaki Könyvtár könyvtárközi kölcsönzésében

1979-ben jelent meg BARABÁS B. ERIKA és HANGYÁL ZS. ANNA *Előbbre lépett-e a könyvtárközi kölcsönzés? – Felmérés az OMKDK-ban* című elemzése.* A szerzők akkor az első negyedévben beérkezett könyvtárközi kölcsönzési kéréseket vették vizsgálat alá. Most 1981 ugyanezen időszakában beérkezett kérésekkel foglalkoztam, összesen 2728 kéréssel. A kérő könyvtárak és a kérések jellege szerint végeztem elemzést. Mindez az 1978-as eredményekkel való összehasonlításhoz ad alapot és alkalmat.

A kérő könyvtárak

A kérések 285 könyvtárból érkeztek be. 1978-ban 590 volt a kérők száma. Időközben tehát lényegesen, majdnem a felére csökkent az OMK-hoz könyvtárközi kéréssel forduló könyvtárak száma, kéréseik száma viszont legalább ilyen arányban emelkedett meg. Egyfajta „törzsközönség” alakult ki kérőinkből. A kérések jellege és a kérő könyvtárak típusa szerint való megoszlást az 1. táblázat mutatja be.

* Könyvtári Figyelő, 1979. 6. sz. p. 560–568.

A könyvtárközi kölcsönzések jellemzői

A könyvtárak típusa	Számuk	Kérések száma	Kérések jellege		
			Kölcsönzés	Másolat- szolgáltatás	Mikroforma
Megyei könyvtárak	14	133	114	19	—
Városi könyvtárak	26	104	94	10	—
Nagyközségi, községi, járási könyvtárak	20	50	50	—	—
Nagykönyvtárak	4	4	2	2	—
Minisztériumi könyvtárak	5	102	4	98	—
Felsőoktatási intézeti könyvtárak	46	938	200	727	11
Orvosi szakkönyvtárak	11	21	3	18	—
K+F intézeti szakkönyvtárak	65	842	105	718	19
Vállalati szakkönyvtárak	47	421	174	247	—
Egyéb könyvtárak	14	45	36	9	—
Külföldi könyvtárak	33	68	16	52	—
Összesen:	285	2728	798	1900	30

A legtöbb kérés – mint 1978-ban is – a felsőoktatási intézeti és a K + F intézeti könyvtáraktól érkezett. A legtöbb kérést a Veszprémi Vegyipari Egyetem Könyvtárától kaptuk (402 kérés, az összes kérés 15%-a).

A kérő könyvtárak közül 75 (26%) budapesti, 177 (63%) vidéki és 33 (11%) külföldi könyvtár volt. A budapesti könyvtáraktól a kérések 26%-a, a vidékiektől 71,5%-a, míg külföldről 2,5%-a érkezett. Ez a megoszlás nagyjából megegyezik az 1978. évvel.

A kérések száma

Gyors mennyiségi növekedés jellemzi őket:

Év	Kérések száma
1978	9 212
1979	9 809
1980	10 118
1981 (tervezett)	11 000

A vizsgált időszakokban így alakult a számuk:

Év	Kérések száma
1978 I. negyedév	2329
1981. I. negyedév	2728

A kérések jellege

A kérések nagy része *másolatkérés*. Ez annak a gyakorlatnak is betudható, hogy az OMK folyóiratot nem kölcsönöz. A másolatkérés a kérő és a szolgáltató könyvtár szempontjából is a legjobb forma. A szolgáltató könyvtár ez esetben nem vonja ki hosszabb ideig dokumentumait a „közforgalomból”, a kérőnek pedig saját tulajdonába kerül a másolat.

Az 1978 első negyedévi kéréseknek még „csak” 53%-a irányult másolatra, 1981-ben viszont már 70%-a. Még mindig sok nehézséget okoz, hogy főleg a kisebb közművelődési könyvtárak nem fizetőképesek.

A *mikroformátumok* a könyvtárközi kölcsönzésen belül sem örvendenek – pontosabban szólva: továbbra sem örvendenek – népszerűségnek. A 285 könyvtárból csak 7 kért mikroformát, összesen 30 esetben; ez a kérések 1%-át tette csak ki! Pedig például a kutatási jelentések 80%-a mikrofilmlapon kerül az OMK állományába.

Az OMK a könyvtárközi kölcsönzésben ún. szolgáltató szerepet tölt be. Az országos forgalomban is jelentős részünk van. Így pl. az 1978. évi statisztika szerint a 120 országos feladatkörű szakkönyvtár között e tekintetben az előkelő 2. helyen állunk. Ezért is fontos, hogy időszakonként elemzést végezzünk e szolgáltatásainkról, és tisztában legyünk az általunk végzett munka mennyiségével és minőségével.

Palotai Mária